

SPOMIENKY

Spomienka na Vlasta

(*25. 5. 1935 – †10. 3. 2018)

Začiatkom marca nás navždy opustil náš kolega RNDr. Vlastimil Konečný, CSc., s ktorým som spolupracoval celú svoju kariéru. Bol to on, kto ma po mojom príchode do Geologického ústavu Dionýza Štúra v roku 1967 zaučil do tajov vulkanológie, a s ním sme ju neskôr spoločne rozvíjali pri geologickom mapovaní neovulkanitov Slovenska a skúmaní neovulkanitov karpatsko-panónskeho regiónu. Dá sa povedať, že v oblasti nielen slovenskej, ale minimálne stredoeurópskej vulkanológie zanechal nezmazateľnú stopu v podobe početných geologických máp, odborných správ a vedeckých publikácií. Vyše 50 rokov Vlastovej práce, samostatnej aj tímovej, od základu zmenilo pohľad na geologickú stavbu a vývoj neovulkanitov Slovenska. Geologické mapovanie vulkanických komplexov doviedol k takej dokonalosti, že zrejme ešte dlho nebude prekonaná. Vlasto bol aj umelcom, vynikajúcim maliarom. Steny obydli nejedného z jeho kolegov zdobí jeho obraz niektorého z kútov Slovenska. A toto svoje nadanie využil aj pri odbornej práci. Jeho nákrasy odkryvov v geologickej dokumentácii sú nielen estetickým zážitkom, ale aj výstižnejšie ako fotografie.

Áké boli začiatky? Keď Vlasto nastúpil do Geologického ústavu D. Štúra do oddelenia neovulkanitov, práve sa končila éra generálok a začínalo sa podrobnejšie geologické mapovanie v mierke 1 : 25 000. „Zaujímavejšie“ pohoria boli už obsadené staršími kolegami, a tak bol vyslaný na perifériu – tak sa vtedy označovali vulkanity Krupinskej planiny. V tom čase navštívil GÚDŠ vulkanológ prof. Maleev z vulkanologického inštitútu na Kamčatke. Vlasto mal príležitosť sprevádzať ho v teréne a oboznámiť sa tak s princípmi faciálnej analýzy vulkanických komplexov, ktorú prof. Maleev v tom čase rozvíjal. Metodiku ďalej rozpracoval a úspešne aplikoval. Neskôr v záujme zdokonalenia metodiky sa Vlasto podieľal na viacerých expedíciách do oblastí aktívneho vulkanizmu (Taliansko, Arménsko, Grécko, Island, Kamčatka). Výsledkom bola v tom čase unikátna litofaciálna mapa a paleovulkanická rekonštrukcia vulkanitov Krupinskej planiny. Identifikoval dominantné pyroklastické stratovulkány Lysec a Čelovce a produkty submarinného extrúziálneho vulkanizmu – extrúziálne dómy, procesy ich brekciácie a asociujúce submarinné brekciové prúdy. Na základe tejto práce získal v roku 1970 titul kandidáta geologických vied.

Následne Vlasto uplatnil metodiku litofaciálnej analýzy pri geologickom mapovaní a paleovulkanickej rekonštrukcii pohorí Javorie (viac-menej samostatne) a Štiavnických vrchov, kde ma po mojom nástupe do oddelenia neovulkanitov prizval k spolupráci a zaučil do tajov metodiky.

Strávili sme spolu nezabudnuteľné chvíle tak v teréne, kde sme prevažne mapovali spoločne a na mieste riešili vynárajúce sa problémy, ako aj večery na základni v Banskom Studenci, kde sme debatovali o tom, čo sme zistili ten deň v teréne. Vlastovo pracovné nasadenie a zanietenosť, samozrejme, prinášali nové, často prelomové poznatky. Pri práci v južnej časti Štiavnických vrchov zistil prechod laharov z vulkanického svahu do pobrežnej zóny mora a opísal mechanizmus ich transportu. Vo vulkanitoch Javoria prvýkrát identifikovali s kolegyňou A. Mihalikovou hyaloklastity terajšej blýskavicej formácie. Vo výplni štiavnickej kalderu identifikovali s kolegom L. Dublanom extrúziálne dómy biotiticko-amfibolických andezitov a realizovali ich štruktúrnú analýzu.

V roku 1970 Vlasto spravil ďalší významný krok k dnešnému chápaniu stavby a vývoja neovulkanitov. Vyčlenil štiavnický stratovulkán s piatimi vývojovými etapami, subvulkanickým intrúziálnym komplexom, kalderou a resurgentnou hrast'ou. Presvedčivo tak dokázal, že paleovulkanická rekonštrukcia je možná aj v oblastiach intenzívnej denudácie bez zachovania pôvodných vulkanických foriem. Tak boli v sedemdesiatych rokoch minulého storočia vytvorené predpoklady na systematické mapovanie v mierke 1 : 25 000 využívajúce litofaciálnu analýzu v celom rozsahu stredoslovenských neovulkanitov. Nazhromaždené poznatky umožnili začiatkom osemdesiatych rokov pod Vlastovým vedením prikrčiť k fundamentálnej novej koncepcii geologickej stavby a vývoja stredoslovenských neovulkanitov opierajúcej sa o definovanie litostratigrafických jednotiek a vyjadrenej zostavením geologickej mapy stredoslovenských neovulkanitov v mierke 1 : 100 000 a v ich celkovej paleovulkanickej rekonštrukcii. Základné geologické mapovanie v mierke 1 : 25 000 bolo v celom rozsahu neovulkanitov Slovenska dokončené až v priebehu deväťdesiatych rokov. Výsledky mapovania boli následne publikované formou zostavenia regionálnych geologických máp v mierke 1 : 50 000 s príslušnými vysvetlivkami. Vlasto je hlavným autorom geologických máp

Javoria a Štiavnických vrchov s Pohronským Inovcom a spoluautorom máp Poľany, Vtáčnika, Vihorlatských vrchov, Cerovej vrchoviny a Lučenskej kotliny. Spoločne s Vlastom sme mapovali a rozpracovali problematiku alkalického bazaltového vulkanizmu južného Slovenska, kde sme identifikovali vulkanické formy vrátane maarov a diatrém a charakterizovali ich vývoj v prostredí sedimentárnych hornín. Pri práci na detailnejšom pochopení bazaltového vulkanizmu a jeho vývoja ho zastihla, bohužiaľ, aj choroba, ktorá ukončila jeho plodný život.

Bezprecedentným podrobným mapovaním v mierke 1 : 10 000 centrálnych zón stratovulkánu Javorie a štiavnického stratovulkánu sa Vlasto zúčastnil na ich metalogenetickom výskume a podstatnou mierou tak prispel k pochopeniu metalogenézy stredoslovenských neovulkanitov. Je samozrejmé, že Vlasto bol následne aj pri prezentácii neovulkanitov na geologických mapách Slovenska a Západných Karpát v mierke 1 : 500 000 a na prehľadnej geologickej mape Slovenska v mierke 1 : 200 000. Vlastovým posledným vynikajúcim mapovým dielom svedčiacim o jeho kvalitách a húževnatosti je geologická mapa a paleovulkanická rekonštrukcia veporského stratovulkánu, ktoré realizoval v spolupráci so synom Patrikom vo veku vyše 70 rokov.

Prirodzenou súčasťou mapovania a výskumu neovulkanitov bola snaha pochopiť jeho stratigrafiu a časový vývoj. Vlasto bol v tejto oblasti mimoriadne aktívny a spolupracoval tak s biostratigrafmi, ako aj so zahraničnými špecialistami (Bagdasarjan z Arménska, Balogh a Pécskay z Maďarska a Černyšev z Ruska), s ktorými sa od počiatkov snažil aplikovať rádiometrické datovanie. Vďaka tomu sme dokázali k litostratigrafickým jednotkám stratovulkánov Krupinskej planiny, Javoria, Poľany a Štiavnických vrchov pripísať rádiometrický vek a pochopiť ich vývoj v čase.

Výsledky dosiahnuté na domácom poli vytvorili predpoklady na medzinárodnú spoluprácu. Vlasto sa od počiatku angažoval v programoch magmatickej skupiny KBGA a tzv. mnohostrannej spolupráce akadémií vied, kde okrem iného prispel k prezentácii vulkanitov na tektonickej mape KBGA. Neskôr sme nadviazali neformálnu spoluprácu s kolegami v Maďarsku a Rumunsku a dospeli sme k celkovému modelu časového vývoja vulkanizmu karpatsko-panónskeho regiónu (Pécskay et al., 2006; táto práca má dnes vyše 150 citácií) a k zostaveniu mapy vulkanitov karpatsko-panónskeho regiónu vrátane detailnej charakteristiky vulkanických foriem (Lexa et al., 2010).

Skúmajúc vulkanity, nemohli sme obísť otázky pôvodu magiem a geotektonického postavenia neovulkanitov v geodynamickom vývoji Karpát. Od prvej spoločnej práce v roku 1974 sme sa k tejto téme viackrát vrátili. Aj Vlastovým pričinením sme od začiatku zdôrazňovali dominantnú rolu zaoblúkovej extenzie v priestorovej a časovej kontrole vulkanickej aktivity – model, ktorý spočiatku nebol, ale dnes je všeobecne akceptovaný. Vulkanity sa stali jedným z kľúčov k pochopeniu terciérneho geodynamického vývoja Karpát a panónskeho bazénu (práce z roku 1998 a 2002).

Nemali by sme zabudnúť na Vlastovu pedagogickú činnosť. Každoročne sme spoločne prednášali výberový

predmet vulkanológia študentom geológie Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Vlasto pripravoval aj vydanie skript z vulkanológie v slovenskom jazyku. Skriptá stihol takmer kompletne dokončiť a ich rukopis bude zadaný do tlače v nadchádzajúcom kalendárnom roku. Vlasto dosiahol pri mapovaní a skúmaní neovulkanitov Slovenska a karpatsko-panónskeho regiónu naozaj mimoriadne výsledky. Vďačíme za to jeho nadaniu, ale aj pracovnému nasadeniu, húževnatosti a neobyčajnej schopnosti kombinovať terénnu geológiu s teoretickými poznatkami. Pracoval doslova do posledného dychu a mnohé spoločne rozpracované problémy z posledných rokov už budem musieť dokončiť sám. Som vďačný, že som mal tú možnosť byť jeho partnerom. Česť jeho pamiatke!

P. S. Vlasto nám nezanechal len výsledky svojej práce a súbor krásnych obrazov. Dve z jeho troch detí, Patrik a Monika, sa vďaka jeho vzoru venujú geológii a dnes sú vynikajúcimi vedeckými pracovníkmi.

Jaroslav Lexa

Výber najvýznamnejších publikovaných prác

RNDr. Vlastimil Konečný, CSc., je autorom či spoluautorom viac než 160 vedeckých a odborných prác, ako aj vyše 70 základných geologických máp mierky 1 : 25 000 a množstva odborných správ uložených v archíve Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra. Uvádzame zoznam najvýznamnejších publikovaných prác :

Články

- Vass, D., Bagdasarjan, P. G. a **Konečný, V.**, 1970: Absolútne veky niektorých stupňov miocénu Západných Karpát. *Geol. Práce, Spr.*, 51, 71 – 97.
- Konečný, V.**, 1970: Vývoj neogénneho vulkanického komplexu Štiavnického pohoria. *Geol. Práce, Spr.*, 51, 5 – 46.
- Lexa, J., Štohl, J. a **Konečný, V.**, 1999: The Banská Štiavnica ore district: Relationship between metallogenic processes and the geological evolution of a stratovolcano. *Mineralium Deposita*, 34, 5 – 6, 639 – 654.
- Konečný, V.**, Lexa, J., Šimon, L. a Dublan, L., 2001: Neogénny vulkanizmus stredného Slovenska. *Miner. Slov.*, 33, s. 159 – 178.
- Konečný, V.** a Lexa, J., 2001: Stavba a vývoj štiavnického stratovulkánu. *Miner. Slov.*, 33, 3, 179 – 196.
- Pécskay, Z., Lexa, J., Szakács, A., Seghedi, I., Balogh, K., **Konečný, V.**, Zelenka, T., Kovacs, M., Póka, T., Fülöp, A., Márton, E., Panaiotu, C. a Cvetković, V., 2006: Geochronology of Neogene magmatism in the Carpathian arc and intra-Carpathian area. *Geol. Carpath.*, 57, 6, 511 – 530.

Monografie a kapitoly v monografiách

- Vass, D., **Konečný, V.**, Šefara, J. (eds.), Pristaš, J. a Škvarka, L., 1979: Geologická stavba Ipeľskej kotliny a Krupinskej planiny. Bratislava, *Geol. Úst. D. Štúra*, 277 s.
- Konečný, V.**, Lexa, J. a Planderová, E., 1983: Stratigrafické členenie neovulkanitov stredného Slovenska. *Západ. Karpaty, Sér. Geol.*, 9, 203 s.
- Lexa, J. a **Konečný, V.**, 1979: Relationship of the Carpathian volcanic arc to the geodynamic evolution of the Pannonian basin. In: Vanek, J., Bouška, V. a Plančár, J. (eds.): *Geodynamic investigations in Czechoslovakia. Final report.* Bratislava, Veda, 231 – 235.

- Lexa, J., **Konečný, V.**, Kaličiak, M. a Hojstričová, V., 1993: Distribúcia vulkanitov karpatsko-panónskeho regiónu v priestore a čase. In: Rakús, M. a Vozár, J. (eds.): Geodynamický model a hlbinná stavba Západných Karpát. Konferencie, sympóziá semináre. Bratislava, Geol. Úst. D. Štúra, 57 – 69.
- Kaličiak, M., **Konečný, V.**, Lexa, J. a Konečný, P., 1995: Geologická stavba Vihorlatských vrchov. Západ. Karpaty, Sér. Geol., 18, 98 s.
- Lexa, J. a **Konečný, V.**, 1998: Geodynamical aspects of the Neogene to Quaternary volcanism. In: Rakús, M. (ed.): Geodynamic development of the Western Carpathians. Bratislava, Dionýz Štúr Publishers, 219 – 240.
- Michalík, J. (ed.), Vass, D., Hudáčková, N., Kováčová, M., Lintnerová, O., Reháková, D., Soták, J., Schlögl, J., Aubrecht, R., Vozárová, A., Sliva, L., Lexa, J., **Konečný, V.**, Túnyi, I. a Potfaj, M., 2007: Stratigrafická príručka. Slovenská stratigrafická terminológia, stratigrafická klasifikácia a postupy. Bratislava, Veda, 166 s.
- Mapy a vysvetlivky**
- Konečný, V.** (ed.), Pristaš, J. a Vass, D., 1978: Geologická mapa Ipeľskej kotliny a južnej časti Krupinskej planiny 1 : 50 000. Bratislava, Geol. Úst. D. Štúra.
- Mahel', M. a **Konečný, V.**, 1980: Tektonika 1 : 500 000. In: Mazúr, E. a Jakál, J. et al., 1980: Atlas SSR. Bratislava, Veda, Vyd. Slov. Akad. Vied.
- Konečný, V.** (ed.), Pristaš, J. a Vass, D., 1983: Vysvetlivky ku geologickej mape Ipeľskej kotliny a južnej časti Krupinskej planiny 1 : 50 000. Bratislava, Geol. Úst. D. Štúra, 126 s.
- Lexa, J., **Konečný, V.**, Brlay, A., Dublan, L. a Halouzka, R., 1984: Geologická mapa stredoslovenských neovulkanitov 1 : 100 000. Bratislava, Slov. geol. úrad – Geol. Úst. D. Štúra.
- Mahel', M., Kodym, O., Malkovský, M., Beneš, K., Dudek, A., Havlíček, V., Holub, V., Chaloupský, J., Klinec, A., **Konečný, V.**, Kumpera, O., Lexa, J., Menčík, E., Nemčok, J., Tásler, R. a Vass, D., 1984: Tektonická mapa ČSSR 1 : 500 000. Bratislava, Geol. Úst. D. Štúra.
- Lexa, J., **Konečný, V.** a Halouzka, R., 1988: Geologická mapa 1 : 25 000, list Žiar nad Hronom (36-314). Bratislava, Geol. Úst. D. Štúra.
- Vass, D. (ed.), Bezák, V., Elečko, M., **Konečný, V.**, Lexa, J., Pristaš, J., Straka, P. a Vozárová, A., 1992: Geologická mapa Lučenskej kotliny a Cerovej vrchoviny 1 : 50 000. Bratislava, Geol. Úst. D. Štúra.
- Vass, D., Elečko, M. (eds.), Bezák, V., Bodnár, J., Pristaš, J., **Konečný, V.**, Lexa, J., Molák, B., Straka, P., Stankovič, J., Stolár, M., Škvarka, L., Vozár, J. a Vozárová, A., 1992: Vysvetlivky ku geologickej mape Lučenskej kotliny a Cerovej vrchoviny 1 : 50 000. Bratislava, Geol. Úst. D. Štúra, 196 s.
- Šimon, L. (ed.), Elečko, M., Lexa, J., Pristaš, J., Halouzka, R., **Konečný, V.**, Gross, P., Kohút, M., Mello, J., Polák, M., Havrila, M. a Vozár, J., 1997: Geologická mapa Vtáčnika a Hornonitrianskej kotliny 1 : 50 000. Bratislava, MŽP SR – GS SR.
- Šimon, L. (ed.), Elečko, M., Lexa, J., Kohút, M., Halouzka, R., Gross, P., Pristaš, J., **Konečný, V.**, Mello, J., Polák, M., Vozárová, A., Vozár, J., Havrila, M., Köhlerová, M., Stolár, M., Jánová, V., Marcin, D. a Szalaiová, V., 1997: Vysvetlivky ku geologickej mape Vtáčnika a Hornonitrianskej kotliny 1 : 50 000. Bratislava, GS SR, Vyd. D. Štúra, 281 s.
- Žec, B. (ed.), Kaličiak, M., **Konečný, V.**, Lexa, J., Jacko, S., ml., Karoli, S., Baňacký, V., Potfaj, M., Rakús, M., Petro, L. a Spišák, Z., 1997: Geologická mapa Vihorlatských a Humenských vrchov 1 : 50 000. Bratislava, MŽP SR – GS SR.
- Žec, B. (ed.), Kaličiak, M., **Konečný, V.**, Lexa, J., Jacko, S., ml., Baňacký, V., Karoli, S., Potfaj, M., Rakús, M., Petro, L., Spišák, Z., Bodnár, J., Jetel, J., Boorová, D. a Zlinská, A., 1997: Vysvetlivky ku geologickej mape Vihorlatských a Humenských vrchov 1 : 50 000. Bratislava, GS SR, Vyd. D. Štúra, 254 s.
- Ivanička, J. (ed.), Polák, M., Hók, J., Határ, J., Greguš, J., Vozár, J., Nagy, A., Fordinál, K., Pristaš, J., **Konečný, V.** a Šimon, L., 1998: Geologická mapa Tribeča 1 : 50 000. Bratislava, MŽP SR – GS SR.
- Ivanička, J. (ed.), Hók, J., Polák, M., Határ, J., Vozár, J., Nagy, A., Fordinál, K., Pristaš, J., **Konečný, V.**, Šimon, L., Kováčik, M., Vozárová, A., Fejdiová, O., Marcin, D., Liščák, P., Macako, A., Lanc, J., Šantavý, J. a Szalaiová, V., 1998: Vysvetlivky ku geologickej mape Tribeča 1 : 50 000. Bratislava, GS SR, Vyd. D. Štúra, 236 s.
- Konečný, V.** (ed.), Lexa, J., Halouzka, R., Dublan, L., Šimon, L., Stolár, M., Nagy, A., Polák, M., Vozár, J., Havrila, M. a Pristaš, J., 1998: Geologická mapa Štiavnických vrchov a Pohronského Inovca 1 : 50 000. Bratislava, MŽP SR – GS SR.
- Konečný, V.** (ed.), Lexa, J., Halouzka, R., Hók, J., Vozár, J., Dublan, L., Nagy, A., Šimon, L., Havrila, M., Ivanička, J., Hojstričová, V., Mihaliková, A., Vozárová, A., Konečný, P., Kováčiková, M., Fiľo, M., Marcin, D., Klukanová, A., Liščák, P. a Žáková, E., 1998: Vysvetlivky ku geologickej mape Štiavnických vrchov a Pohronského Inovca (štiavnický stratovolkán) I. diel. Bratislava, GS SR, Vyd. D. Štúra, 248 s.
- Nagy, A. (ed.), Halouzka, R., **Konečný, V.**, Dublan, L., Havrila, M., Lexa, J. a Pristaš, J., 1998: Geologická mapa Podunajskej nížiny – východná časť 1 : 50 000. Bratislava, MŽP SR – GS SR.
- Nagy, A. (ed.), Halouzka, R., **Konečný, V.**, Lexa, J., Fordinál, K., Havrila, M., Vozár, J., Kubeš, P., Liščák, P., Stolár, M. a Dulovičová, K., 1998: Vysvetlivky ku geologickej mape Podunajskej nížiny – východná časť 1 : 50 000. Bratislava, GS SR, Vyd. D. Štúra, 187 s.
- Konečný, V.** (ed.), Bezák, V., Halouzka, R., Stolár, M. a Dublan, L., 1998: Geologická mapa Javoria 1 : 50 000. Bratislava, MŽP SR – GS SR.
- Konečný, V.** (ed.), Bezák, V., Halouzka, R., Konečný, P., Mihaliková, A., Marcin, D., Iglárová, L., Panáček, A., Štohl, J., Žáková, E., Galko, I., Rojkovičová, L. a Onačila, D., 1998: Vysvetlivky ku geologickej mape Javoria 1 : 50 000. Bratislava, GS SR, Vyd. D. Štúra, 304 s.
- Császár, G. (ed.), Pistotnik, J., Scharek, P., Kaiser, M., Darida-Tichy, M., Nagy, E., Szurkos, G., Síkhegyi, F., Budai, T., Marsi, I., Gyalog, L., Ivancsics, I., Pristaš, J., Horniš, J., Halouzka, R., Elečko, M., **Konečný, V.**, Lexa, J., Nagy, A., Vass, D. a Vozár, J., 1998: Surface geological map, 1 : 100 000. Atlas of Danube Region Environmental Geology program (DAN-REG). Budapest, Geol. Instit. Hung.
- Bezák, V. (ed.), Dublan, L., Hraško, L., **Konečný, V.**, Kováčik, M., Madarás, J., Plašienka, D. a Pristaš, J., 1999: Geologická mapa Slovenského rudohoria – západná časť 1 : 50 000. Bratislava, MŽP SR – GS SR.
- Bezák, V. (ed.), Hraško, L., Kováčik, M., Madarás, J., Šiman, P., Pristaš, J., Dublan, L., **Konečný, V.**, Plašienka, D., Vozárová, A., Kubeš, P., Švasta, J., Slavkay, M. a Liščák, P., 1999: Vysvetlivky ku geologickej mape Slovenského rudohoria – západná časť 1 : 50 000. Bratislava, GS SR, Vyd. D. Štúra, 178 s.
- Biely, A., Bezák, V., Elečko, M., Gross, P., Kaličiak, M., **Konečný, V.**, Lexa, J., Mello, J., Nemčok, J., Polák, M., Potfaj, M., Rakús, M., Vass, D., Vozár, J. a Vozárová, A., 2002: Geologická stavba. In: Hrnčiarová, T. (ed.), 2002: Atlas krajiny Slovenskej republiky. Bratislava, MŽP SR – Banská Bystrica, SAŽP, 344 s.
- Bezák, V., Broska, I., Ivanička, J., Reichwalder, P., Vozár, J., Polák, M., Havrila, M., Mello, J., Biely, A., Plašienka, D., Potfaj, M., Konečný, V., Lexa, J., Kaličiak, M., Žec, B., Vass, D., Elečko, M., Janočko, J., Pereszlényi, M., Marko, F., Maglay, J. a Pristaš, J., 2004: Tektonická mapa Slovenskej republiky 1 : 500 000. Bratislava, MŽP SR, Št. Geol. Úst. D. Štúra.
- Káčer, Š., Antalík, M., Lexa, J., Zvara, I., Fritzman, R., Vlachovič, J., Bystrická, G., Brodnianska, M., Potfaj, M., Madarás, J., Nagy, A., Maglay, J., Ivanička, J., Gross, P., Rakús, M., Vozárová, A., Buček, S., Boorová, D., Šimon, L., Mello, J., Polák, M., Bezák, V., Hók, J., Teťák, F., **Konečný, V.**, Kučera,

- M., Žec, B., Elečko, M., Hraško, L., Kováčik, M. a Pristaš, J., 2005: Digitálna geologická mapa Slovenskej republiky v M 1 : 50 000 a 1 : 500 000. Manuskript. Bratislava, archív Št. Geol. Úst. D. Štúra.
- Bezák, V., Elečko, M., Fordinál, K., Ivanička, J., Kaličiak, M., **Konečný, V.**, Kováčik, M. ^(KE), Maglay, J., Mello, J., Nagy, A., Polák, M., Potfaj, M., Biely, A., Bóna J., Broska, I., Buček, S., Filo, I., Gazdačko, L., Grecula, P., Gross, P., Havrila, M., Hók, J., Hraško, L., Jacko, S., ml., Jacko, S., st., Janočko, J., Kobulský, J., Kohút, M., Kováčik, M. ^(BA), Lexa, J., Madarás, J., Németh, Z., Olšovský, M., Plašienka, D., Pristaš, J., Rakús, M., Salaj, J., Šiman, P., Šimon, L., Teták, F., Vass, D., Vozár, J., Vozárová, A. a Žec, B., 2008: Prehľadná geologická mapa Slovenskej republiky 1 : 200 000. Bratislava, Št. Geol. Úst. D. Štúra.
- Bezák, V. (ed.), Biely, A., Broska, I., Bóna, J., Buček, S., Elečko, M., Filo, I., Fordinál, K., Gazdačko, L., Grecula, P., Hraško, L., Ivanička, J., Jacko, S., ml., Jacko, S., st., Janočko, J., Kaličiak, M., **Konečný, V.**, Kováčik, M. (Bratislava), Kováčik, M. (Košice), Lexa, J., Madarás, J., Maglay, J., Mello, J., Nagy, A., Németh, Z., Olšovský, M., Plašienka, D., Polák, M., Potfaj, M., Pristaš, J., Šiman, P., Šimon, L., Teták, F., Vozárová, A., Vozár, J. a Žec, B., 2009: Vysvetlivky k prehľadnej geologickej mape Slovenskej republiky 1 : 200 000. Bratislava, Št. Geol. Úst. D. Štúra, 534 s.

Spomienka na Pavla Grossa

(*9. 12. 1935 – †12. 6. 2018)

Dňa 12. júna 2018 nás opustil bývalý kolega, geológ a dlhoročný pracovník ŠGÚDŠ RNDr. Pavel Gross, CSc.

Pavel Gross sa narodil 9. decembra 1935 v Bratislave. Do šiestich rokov žil v Bánovciach nad Bebravou, kde začal navštevovať ľudovú školu. V roku 1942 vo veku 7 rokov bol pre svoj židovský pôvod spolu s rodičmi a mladšou sestrou internovaný v koncentračnom a pracovnom tábore v Seredi. Po vypuknutí Slovenského národného povstania utiekol a s rodičmi sa krátko skrýval pri Žitnej. Po niekoľkých mesiacoch boli so skupinou ďalších židov odhalení a v novembri 1944 presunutí späť do tábora v Seredi. V novembri 1944 bol so sestrou a mamou transportovaný do Terezína, kde sa na konci vojny dožil oslobodenia. Po návrate ešte krátko žil v Bánovciach nad Bebravou, ale neskôr s rodičmi odišiel do Bratislavy. V roku 1954 zmaturoval na gymnáziu v Bratislave a následne nastúpil na štúdium geológie na vtedajšej Fakulte geologicko-geografických vied Univerzity Komenského v Bratislave. Diplomovú prácu pod vedením prof. Andrusova, ktorá sa zaoberala štúdiom bradlového pásma medzi tokmi Bošáčky a Klanečnice, obhájil v roku 1959, keď získal aj titul RNDr.

V nasledujúcom období od leta roku 1959 do roku 1998 pracoval v GÚDŠ v Bratislave, kde pôsobil na oddelení paleogénu. V roku 1976 obhájil kandidátsku prácu a získal titul CSc. Po nástupe do ústavu sa najprv podieľal na mapovaní a príprave generálnych máp v mierke 1 : 200 000. Neskôr sa venoval štúdiu a mapovaniu sedimentárnych sekvencií podtatranskej skupiny centrálnokarpatského paleogénu. Bol zodpovedným riešiteľom geologických máp 1 : 50 000 Liptovskej kotliny (1979), južnej a východnej Oravy (1994) a Popradskej kotliny, Hornádskej kotliny, Levočských vrchov, Spišsko-šarišského medzihoria, Bachurne a Šarišskej vrchoviny (1999). Mapoval paleogén na mape časti Strážovských vrchov (1982), Tatier (1993), Braniska a Čiernej hory (1997), Vtáčnika a Hornonitrianskej kotliny (1997) a Nízkych Tatier (1997).

Rozšíril staršie členenie centrálnokarpatského paleogénu a spolu s E. Köhlerom a O. Samuelom (1984) bol autorom ich dodnes platného litostratigrafického členenia. Podieľal sa na vyhodnocovaní hydrogeologických vrtvov v oblasti Bojníc a Liptovskej kotliny, ale aj výskytov centrálnokarpatského paleogénu zachytených vrtnami v podloží stredoslovenských neovulkanitov.

Bol autorom alebo spoluautorom najmenej 65 publikovaných prác a množstva manuskriptov vysvetliviek k základným geologickým mapám 1 : 25 000.

Pavel Gross bol výsostne terénnym pracovníkom, aktívnym mapujúcim geológom, odborníkom na geologickú

stavbu sedimentárnych centrálnokarpatských paleogénnych bazénov Západných Karpát. Zároveň bol dobrým človekom, ochotným nám mladším poradiť alebo poviesť nás ako mladých elévov do problematiky mapovania paleogénu. Zažil som s ním spolu so svojimi kolegami terénne výskumy v Levočských vrchoch. Spoločenský človek, vtipný a zároveň náročný na svojich spolupracovníkov. Bude nám chýbať.

Čeť jeho pamiatke!

Literatúra

- Cambel, B., Slavkay, M. a Kaličiak, M., 2000: Významní slovenskí geológovia. Bratislava, Veda, Vyd. Slov. Akad. Vied, 143 – 144.
- Gyarfašová, S., 2016: Osudy, ktoré písalo 20. storočie – Osudy Pavla Grossa. Dostupné online: <https://slovensko.rtvs.sk/relacie/osudy-ktore-pisalo-20-storocie/116208/osudy-pavla-grossa>

Alexander Nagy

Výber najvýznamnejších prác:

- Gross, P.** (ed.), Vaškovský, I. a Halouzka, R., 1979: Geologická mapa Liptovskej kotliny 1 : 50 000. Bratislava, Geol. Úst. D. Štúra.
- Gross, P.**, Köhler, E. (eds.), Biely, A., Franko, O., Hanzel, V., Hricko, J., Kupčo, G., Papšová, J., Priečhodská, Z., Szalaoivá, V., Snopková, P., Stránska, M., Vaškovský, I. a Zbořil, L., 1980: Geológia Liptovskej kotliny. Bratislava, Geol. Úst. D. Štúra, 242 s.
- Gross, P.**, 1982: Vysvetlivky ku geologickej mape Liptovskej kotliny 1 : 50 000. Bratislava, Geol. Úst. D. Štúra, 79 s.
- Gross, P.**, Köhler, E. a Samuel, O., 1984, Nové litostratigrafické členenie vnútrokarpatského paleogénu. Geol. Práce, Spr., 81, 103 – 117 .
- Gross, P.** Köhler, E. (ed.), Mello, J., Haško, J., Halouzka, R., Nagy, A., Kováč, P., Filo, I., Havrila, M., Maglay, J., Salaj, J., Franko, O., Zakovič, M., Pospíšil, L., Bystrická, H. a Snopková, P., 1993: Geológia južnej a východnej Oravy. Bratislava, Geol. Úst. D. Štúra, 320 s.
- Gross, P.** (ed.), Filo I., Halouzka, R., Haško, J., Havrila, M., Kováč, P., Maglay J., Mello, J. a Nagy, A., 1994: Geologická

- mapa južnej a východnej Oravy 1 : 50 000. Bratislava, MŽP SR – Geol. Úst. D. Štúra.
- Nemčok, J. (ed.), Bezák, V., Biely, A., Gorek, A., **Gross, P.**, Halouzka, R., Janák, M., Kahan, Š., Kotaňski, Z., Lefeld, J., Mello, J., Reichwalder, P., Rackowski, W., Roniewicz, P., Ryka, W., Wiczorek, J. a Zelman, J., 1994: Geologická mapa Tatier 1 : 50 000. Bratislava, MŽP SR – Geol. Úst. D. Štúra.
- Polák, M. (ed.), Jacko, S., Vozár, J., Vozárová, A., **Gross, P.**, Harčár, J., Sasvári, T., Zacharov, M., Baláž, P., Karoli, S., Nagy, A., Buček, S., Maglay, J., Spišák, Z., Žec, B., Filo, I. a Janočko, J., 1996: Geologická mapa Braniska a Čiernej hory 1 : 50 000. Bratislava, MŽP SR – GS SR.
- Polák, M. (ed.), Jacko, S., Vozárová, A., Vozár, J., **Gross, P.**, Harčár, J., Zacharov, M., Baláž, P., Liščák, P., Malík, P., Zakovič, M., Karoli, S. a Kaličiak, M., 1997: Vysvetlivky ku geologickej mape Braniska a Čiernej hory 1 : 50 000. Bratislava, GS SR, Vyd. D. Štúra, 201 s.
- Šimon, L. (ed.), Elečko, M., Lexa, J., Kohút, M., Halouzka, R., **Gross, P.**, Pristaš, J., Konečný, V., Mello, J., Polák, M., Vozárová, A., Vozár, J., Havrila, M., Köhlerová, M., Stolár, M., Jánová, V., Marcin, D. a Szalaiová, V., 1997: Vysvetlivky ku geologickej mape Vtáčnika a Hornonitrianskej kotliny 1 : 50 000. Bratislava, GS SR, Vyd. D. Štúra, 7 – 281.
- Šimon, L. (ed.), Elečko, M., Lexa, J., Pristaš, J., Halouzka, R., Konečný, V., **Gross, P.**, Kohút, M., Mello, J., Polák, M., Havrila, M. a Vozár, J., 1997: Geologická mapa Vtáčnika a Hornonitrianskej kotliny 1 : 50 000. Bratislava, MŽP SR – GS SR.
- Vozár, J., Kácer, Š. (eds.), Bezák, V., Elečko, M., **Gross, P.**, Konečný, V., Lexa, J., Mello, J., Polák, M., Potfaj, M., Rakús, M., Vass, D. a Vozárová, A., 1998: Geologická mapa Slovenskej republiky 1 : 1 000 000. Bratislava, MŽP SR – GS SR.
- Gross, P.** (ed.), Buček, S., Ďurkovič, T., Filo, I., Maglay, J., Halouzka, R., Karoli, S., Nagy, A., Spišák, Z., Žec, B., Vozár, J., Borza, V., Lukáčik, E., Janočko, J., Jetel, J., Kubeš, P., Kováčik, M., Žáková, E., Mello, J., Polák, M., Siráňová, Z., Samuel, O., Snopková, P., Raková, J., Zlínská, A., Vozárová, A. a Žecová, K., 1999: Vysvetlivky ku geologickej mape Popradskej kotliny, Hornádskej kotliny, Levočských vrchov, Bachurne a Šarišskej vrchoviny 1 : 50 000. Bratislava, GS SR, Vyd. D. Štúra, 7 – 239.
- Gross, P.** (ed.), Buček, S., Ďurkovič, T., Filo, I., Karoli, S., Maglay, J., Nagy, A., Halouzka, R., Spišák, Z., Žec, B., Vozár, J., Borza, V., Lukáčik, E., Mello, J., Polák, M. a Janočko, J., 1999: Geologická mapa Popradskej kotliny, Hornádskej kotliny, Levočských vrchov, Spišsko-šarišského medzihoria, Bachurne a Šarišskej vrchoviny 1 : 50 000. Bratislava, MŽP SR – GS SR.
- Pristaš, J. (ed.), Elečko, M., Maglay, J., Fordinál, K., Šimon, L., **Gross, P.**, Polák, M., Havrila, M., Ivanička, J., Határ, J., Vozár, J., Mello, J. a Nagy, A., 2000: Geologická mapa Podunajskej nížiny – Nitrianskej pahorkatiny 1 : 50 000. Bratislava, MŽP SR – Št. Geol. Úst. D. Štúra.
- Pristaš, J. (ed.), Elečko, M., Maglay, J., Fordinál, K., Šimon, L., **Gross, P.**, Polák, M., Havrila, M., Ivanička, J., Határ, J., Vozár, J., Tkáčová, H., Tkáč, J., Liščák, P., Jánová, V., Švasta, J., Remšík, A., Žáková, E. a Töröková, I., 2000: Vysvetlivky ku geologickej mape Podunajskej nížiny – Nitrianskej pahorkatiny 1 : 50 000. Bratislava, Št. Geol. Úst. D. Štúra, 5 – 250.
- Kácer, Š., Antalík, M., Lexa, J., Zvara, I., Fritzman, R., Vlachovič, J., Bystrická, G., Brodnianska, M., Potfaj, M., Madarás, J., Nagy, A., Maglay, J., Ivanička, J., **Gross, P.**, Rakús, M., Vozárová, A., Buček, S., Boorová, D., Šimon, L., Mello, J., Polák, M., Bezák, V., Hók, J., Teťák, F., Konečný, V., Kučera, M., Žec, B., Elečko, M., Hraško, L., Kováčik, M. a Pristaš, J., 2005: Digitálna geologická mapa Slovenskej republiky v M 1 : 50 000 a 1 : 500 000. Manuskript. Bratislava, archív Št. Geol. Úst. D. Štúra.
- Biely, A., Bezák, V., Elečko, M., **Gross, P.**, Kaličiak, M., Konečný, V., Lexa, J., Mello, J., Nemčok, J., Polák, M., Potfaj, M., Rakús, M., Vass, D., Vozár, J. a Vozárová, A., 2002: Geologická stavba. In: Hrnčiarová, T. (ed.): Atlas krajiny Slovenskej republiky. Bratislava, MŽP SR SR, Banská Bystrica, SAŽP, 344 s.
- Elečko, M. (ed.), Maglay, J., Pristaš, J., Fordinál, K., Nagy, A., Konečný, V., Šimon, L., Potfaj, M., **Gross, P.**, Salaj, J., Polák, M., Mello, J., Havrila, M., Ivanička, J., Buček, S., Olšavský, M., Kohút, M., Kováčik, M., Bezák, V., Vozárová, A., Hók, J., Broska, I. a Madarás, J., 2008: Prehľadná geologická mapa SR 1 : 200 000, list 35 – Trnava. Bratislava, MŽP SR – Št. Geol. Úst. D. Štúra.
- Polák, M. (ed.), Potfaj, M., Filo, I., Broska, I., Kohút, M., Mello, J., Bezák, V., Teťák, F., **Gross, P.**, Biely, A., Rakús, M., Hók, J., Vozár, J., Nagy, A. a Maglay, J., 2008: Prehľadná geologická mapa SR 1 : 200 000, list 26 – Žilina. Bratislava, MŽP SR – Št. Geol. Úst. D. Štúra.
- Bezák, V., Elečko, M., Fordinál, K., Ivanička, J., Kaličiak, M., Konečný, V., Kováčik, M. (Košice), Maglay, J., Mello, J., Nagy, A., Polák, M., Potfaj, M., Biely, A., Bóna, J., Broska, I., Buček, S., Filo, I., Gazdačko, L., Grečula, P., **Gross, P.**, Havrila, M., Hók, J., Hraško, L., Jacko, S., ml., Jacko, S., st., Janočko, J., Kobulský, J., Kohút, M., Kováčik, M. (Bratislava), Lexa, J., Madarás, J., Németh, Z., Olšavský, M., Plašienka, D., Pristaš, J., †Rakús, M., Salaj, J., Šiman, P., Šimon, L., Teťák, F., Vass, D., Vozár, J., Vozárová, A. a Žec, B., 2008: Prehľadná geologická mapa Slovenskej republiky 1 : 200 000. Bratislava, Št. Geol. Úst. D. Štúra.
- Gross, P., 2008: Litostratigrafia Západných Karpát: Paleogén – podtatranská skupina. Bratislava, Št. Geol. Úst. D. Štúra, 78 s.
- Piotrowska, K., Danel, V., Iwanov, A., Gaździcka, E., Rąckowski, W., Bezák, V., Maglay, J., Polák, M., Kohút, M. a **Gross, P.**, 2015: Budowa geologiczna/Geologická mapa/Geology 1 : 100 000. In: Atlas Tatr – Przyroda nieożywiona. Zakopane, Wyd. Tatrzańskiego Parku narodowego.